

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD TRNAVA

Naše číslo: KPUTT-2021/17184-2/19856/ZEL,BAB

Vybavuje/linka: Mgr. Zelina / 033 24 52 823

Trnava: 4. 10. 2021

VEC

Bučany – drevený kríž pri ceste do Brestovian a drevený kríž na Dolnom cintoríne

- odborné vyjadrenie k obnove a zmene orientácie

Krajský pamiatkový úrad Trnava (ďalej len „KPÚ Trnava“), ktorý je podľa § 11 odseku 1 zákona číslo 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) vecne príslušným správnym orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona miestne príslušným správnym orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu, vydáva toto

odborné vyjadrenie.

Na adresu KPÚ Trnava bola doručená Kultúrno – spoločenským centrom Bučany, 919 28 Bučany 108 žiadosť o vyjadrenie k obnove dvoch drevených krížov v spomenutej obci. Jeden z nich sa nachádza na Dolnom cintoríne, ktorý je situovaný v južnej polovici Bučian na jej východnom okraji, kým druhý kríž stojí na západnej strane cestnej komunikácie č. 1337, vedúcej do Brestovian. Predmetné kríže pochádzajú rámcovo zo začiatku 20. storočia a nie sú evidované v Ústrednom zozname pamiatkového fondu SR (ÚZPF). Ich obnova by sa mala realizovať z finančných prostriedkov, vyzbieraných OZ ROBUS – Rodinné bučianske spoločenstvo. V oboch prípadoch ide o jednoduché drevené kríže s pravouhlým prierezom ramien, upravené náterom tmavšej farebnosti. Na krížoch sú pripevnené kovové korpusy ukrižovaného Krista s titulmi vo vrchole vertikálneho ramena. Korpus i titulus kríža na cintoríne je upravený monochrómny bielym náterom, kým na kríži pri ceste do Brestovian majú oba tieto prvky povrch vo výraze strieborného kovu. Predkladateľ žiadosti sformuloval aj požiadavku o stanovisko KPÚ Trnava k zmene orientácie kríža na cintoríne, nakoľko je tu korpus ukrižovaného Krista otočený tvárou k pôvodnému, avšak dnes už nepoužívanému vstupu do cintorínskeho areálu.

Keďže predmetné kríže nie sú zapísané v ÚZPF, odporúča KPÚ Trnava nasledovný postup pri ich obnove:

1. Ak nie je v možnostiach vlastníka zrealizovať práce pod dohľadom reštaurátora, čo by bolo žiaduce, mala by byť obnova zverená remeselníkovi, ktorý má skúsenosti s prácou s drevom.
2. Realizátor prác by mal preskúmať stav drevnej hmoty krížov, a to i pod terénom, preto by bolo vhodné kríže demontovať, resp. vyňať spod terénu, kde môže prebiehať hnilobný proces v dôsledku vlhkosti. Demontáž by sa mala vykonať tak, aby sa hmota kríža pod terénom mechanicky nepoškodila.

3. Narušenú hmotu telies oboch krížov by bolo vhodné odstrániť a nahradiť identickým materiálom, ktorým je drevo, pričom odporúčame použiť rovnaký typ dreva alebo taký, ktorý je príbuzný s pôvodným, pokiaľ ide o jeho technické vlastnosti a farebnosť.

4. Z krížov by sa mal odstrániť náter a následne naniesť nový, ideálne na báze ľanového oleja alebo lazúrny; tieto typy náterov vychádzajú z tradície ošetrovania drevených povrchov v minulosti, do dreva sa vpijú a nevytvárajú na jeho povrchu film, ktorý by sa vplyvom poveternosti olupoval. Náter by sa mal aplikovať podľa technologického postupu dodávateľa. Ak by sa hmotové doplnky telies krížov vizuálne líšili od originálu, odporúčame použiť na celý povrch farebnú lazúru z dôvodu potreby farebného zjednotenia.

5. Pokiaľ ide o osadenie krížov, bolo by vhodné zhotoviť napríklad kovovú pätku na kovovom trní, zapustenom v betónovom základe. Následne bude nutné trň prisypať zeminou tak, aby zemina nebola v kontakte s drevom a nechať obrásť vegetáciou. Iba kríž z dubového dreva môže byť zapustený priamo do betónového základu, nakoľko na toto drevo pôsobí vlhkosť pozitívne a môže predĺžiť jeho životnosť.

6. Korpusy ukrižovaného Krista by sa mali očistiť od prípadnej hrdze a ošetriť transparentným náterom alebo použiť pigmentový náter v prípade potreby farebného zjednotenia povrchu korpusov po odhrzení. Farebnosť náteru by mala byť identická s farebnosťou týchto povrchov.

Pokiaľ ide o orientáciu kríža na cintoríne, je možné ju zmeniť, nakoľko sa jedná o ľahšiu, drevenú konštrukciu, s ktorou nebude náročné manipulovať v prípade opätovnej potreby zmeny tejto orientácie po preskúmaní historických súvislostí miestneho cintorína v budúcnosti.

V súlade s kompetenciami krajského pamiatkového úradu je odporúčaný postup prác na obnove krížov iba rámcový. Jednotlivé kroky a detaily riešenia by bolo vhodné konzultovať s reštaurátorom s príslušnou špecializáciou alebo s remeselníkom, ktorý má skúsenosti s prácou s drevom.

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD
TRNAVA
Cukrová 1
917 01 TRNAVA

Ing. arch. Gabriela Kvetanová
riaditeľka
Krajského pamiatkového úradu Trnava

Doručuje sa:
Kultúrno – spoločenské centrum Bučany, 919 28 Bučany 108